

Vincenc Vávra, nejen životopisec Boženy Němcové

Mgr. Dagmar Petišková, Ph.D.

Olomouc, XXV. kolokvium českých, moravských a slovenských
bibliografů, 15.-17. 10. 2023

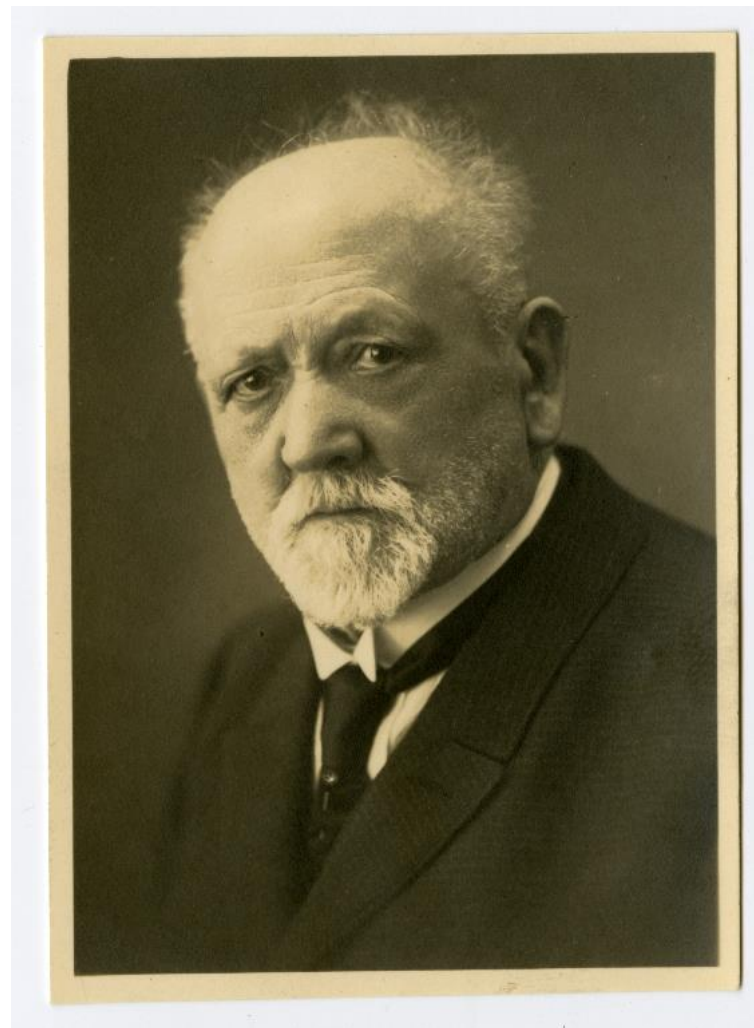
Vincenc Vávra

1849 (Újezdec, Lhota pod
Hoříčkami) – 1936 (Brno)

literární historik, středoškolský učitel, knihovník

znalec života a díla Boženy Němcové

činný v kulturních, osvětových a vlasteneckých
spolcích, zastánce ženského vzdělávání

Základní školní docházka, středoškolská a vysokoškolská studia Vincence Vávry

1855–1861: Farní škola s vyučovacím jazykem českým a německým ve Chvalkovicích

1861–1862: Lokální škola s vyučovacím jazykem německým v Kohoutově

1862–1863: Hlavní česká škola ve Dvoře Králové

1863–1871: Gymnázium v Hradci Králové

1871–1875: Filozofická fakulta Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze, studium klasické filologie

Vincence Vávra – středoškolský učitel a ředitel gymnázia

1875–1880: náměstný učitel (suplent); české druhé reálné gymnázium v Praze

1880–1883: řádný učitel; české gymnázium v Brně

1883–1899: řádný učitel; české gymnázium ve Starém Brně

1899–1918: ředitel; vyšší státní gymnázium v Přerově

- literární historik
- podporovatel českých vlasteneckých a vzdělávacích spolků
- činný i jako knihovník

Vincenc Vávra (na snímku vlevo). Literární archiv Památníku národního písemnictví Praha, fond Vávra Vincenc, fotografie, snímky s rodinou. L.a. 151/32

1892. Ze starého bělidla: vzpomínka na Boženu Němcovou. *Chudým dětem.*

Roč. 3–4, s. 128–138.

1893. Z dětských let Boženy Němcové. *Chudým dětem.* Roč. 5, s. 69–75.

1894. Drobnůstky o Boženě Němcové. *Chudým dětem.* Roč. 6, s. 55–59.

1896. Boženy Němcové pohádka o Osudu. *Chudým dětem.* Roč. 8, s. 30–40.

1896. Typické osoby v „Babičce“ Boženy Němcové. *Obzor: list pro poučení a zábavu.* Roč. 19, č. 6 (20. března 1896), s. 81–82; č. 7 (5. dubna 1896), s. 97–98.

1897. Podklad k povídce Bož. Němcové Chudí lidé. *Chudým dětem.* Roč. 9, s. 42–51.

1905. Opravné ideje Boženy Němcové. *Komenský: týdeník vychovatelský.* Roč. 33, č. 47 (3. listopadu), s. 663–665; č. 48 (10. listopadu), 673–676.

20716

chudým dětem.

Ročenka dobročinného komitétu dámského

v BRNĚ.

Na prospěch

chudých dětí

českých škol brněnských.

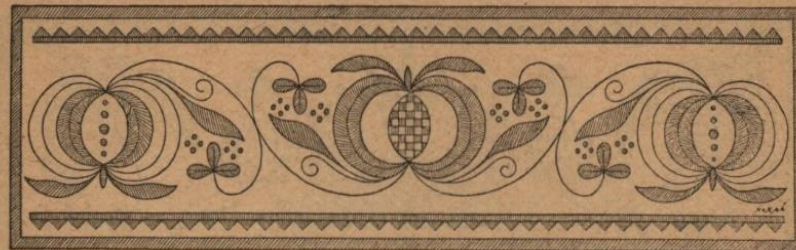
Ročník III. a IV.

Cena 80 kr. r. m.

V Brně roku 1892.

Nákladem vlastním — tiskem Mor. akciové knihtiskárny.

Ze Starého bělidla.

Vzpomínka na Boženu Němcovou. Napsal Vinc. Vávra.

Jest krásné, teplé srpnové ráno. Vystupuji na nádraží Česko-Skalickém. K východu, kam oko dosahá, rozkládají se mohutné hřbety Orličného pohoří, bělají se v zeleném rámci dědiny, viděti krásně položené Nové Město nad Metují a výše k jihu Opočno. Od nádraží ku známému průsmyku Náchodskému, brance zvanému, zvedá se pozvolna úrodná krajina až ke kostelu sv. Václava, středu to nešťastné bitvy ze dne 28. června r. 1866. Ještě dnes po 26 letech od nádraží počínajíc plno stop krvavého toho dne. Vzpomínkami na dobu tu válečnou jsa zaujat, maně octnu se na náměstí okresního města České Skalice, tichého a klidného, jakoby dosud nevzpamatovalo se z pohrom válečných. Nic zvláštního a nového nepoutá zrak můj — než přece!

Oko spočine na pomníku, jenž zvedá se na druhém konci náměstí. Toť pomník naší neohrožené bojovnice a nejlepší spisovatelky Boženy Němcové. Studentstvo zdejší a okolní společně s měšťany postavili zde roku 1889. na samé téměř hranici proti hrabivému a vždy nám nepřátelskému sousedu pomník ženě české, ženě z lidu, statečné

1906. Typické osoby v povídce Boženy Němcové „Chudí lidé“.

Komenský: týdeník vychovatelský. Roč. 34, č. 4 (12. ledna), s. 52–55; č. 5 (19. ledna), s. 67–71.

1912. Božena Němcová a některé naše sociální otázky. *Lidové noviny.*

Roč. 20, č. 19 (21. ledna), s. 3–5.

1915. Mládí Boženy Němcové dle zápiskův jejích. *Chudým dětem.* Roč.

27, s. 9–14.

1920. Z rodinných poměrů a osudů rodu a rodiny Boženy Němcové.

Chudým dětem. Roč. 32, s. 60–74.

1921. Poměry a osudy v rodině Boženy Němcové. *Ženský svět: list paní*

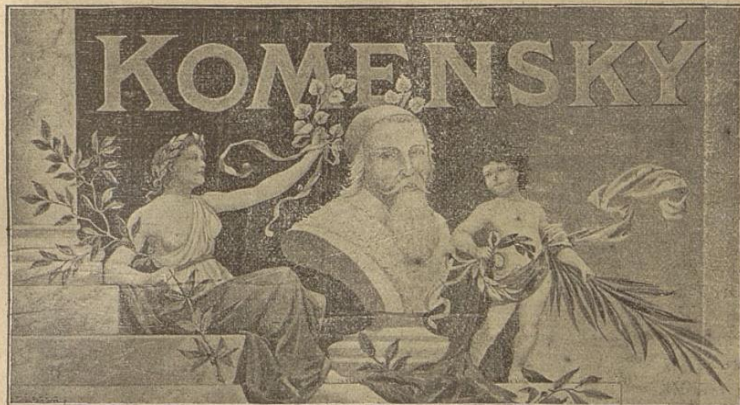
a dívek českých. Roč. 25, č. 2 (10. února 1921), s. 21–26.

1922. Zajímavé shody literární: k šedesátému výročí úmrtí Boženy

Němcové. *Lidové noviny.* Roč. 30, č. 37 (12. ledna), s. 7.

1924. „Staré bělidlo“ v Ratibořicích jindy a nyní. *Chudým dětem.* Roč.

36, s. 25–28.

Týdenník vychovatelský,

věnovaný učitelstvu našemu jakož i přátelům školstva a milé mládeže naší.

Vydavatel: Fr. Slaměník.

Učitelky a činnost mimoškolní.

Napsal —r—. — (Dokončení.)

Jiná příčina, jež brzdou bývá a nedopouští učitelkám, aby větší měrou účastňovaly se prací v jednotách i jinde, jest potřeba klidu následkem vysilující práce ve škole, jež založena jest na vitalním stavu ženině vůbec, na konstituci těla jejího a ženského ústrojí. Jest jisto, že vážná duševní práce, kterou nervy upřílišněně bývají namáhány, daleko více ničí organismus lidský vůbec a ženský zvlášť než přiměřená práce tělesná, práce to v domácnosti (poklid, úprava prádla, vaření, šití atd.) ženám vyhrazená, vhodně se střídající. Ze tomu tak jest, poznal jsem na svých neterích, jež všechny fysicky zmalátnělé, přepadlé, duševně zkrúšené přijíždějí ze studií na ferie. Kde jest ta jejich živost, ta pružnost a svěžest, jež druhdy před studijními léty tolik se mi na nich líbila a jež děvčatům mladým vůbec tak pěkně svědčí!

A potom po maturě do života, do školy. Práce ve škole zmoří učitele pevně tělesné konstrukce, natož slabou ženu.

Není tedy divu, že učitelka svědomitě pracující těší se na každou volnou hodinu, která jí má býti oddechem, odpočinkem a zotavením. Nedivme se proto, že kolegyně potřebující poklidu těla i ducha, osvěžení mysli, nežnou se do práce, která vyžaduje nového napětí sil, jež ji způsobuje starosti a tíseň, přináší únavu a jež rozrušuje soustavu nervovou kolikráte až do extáze.

dovede přecasto získati pro své záměry muže; s. ggestivně tak povznáší a zušlechťuje ty, s nimiž jest jí žiti, s nimiž se stýká ať již v rodině, ať mimo rodinu, třeba ve spolcích.

K takovéto pak činnosti, k níž učitelky, nepřihlížeje k vyučování školnímu v užším smyslu, předně a nejprve povolány jsou volám „Zdař Bůh!“

Typické osoby v povídce Boženy Němcové „Chudí lidé“.

Napsal Vinc. Vávra.

Dne 12. září 1837. Barunka Panklová (Božena Němcová) slavila sňatek svůj s Jos. Němcem, respicientem finanční stráže, ve chrámu Páně ve Skaličce u České Skalice, v panství Náchodském. Svědky byli August Hoch, správce panského dvora ve Chvalkovcích, u něhož Barunka bydlela chodíc do utrakvistické školy chvalkovské, a Josef Steidler, hostinský vedle kostela ve Skaličce, přítel Jana Pankla, otce B. Němcové.¹⁾ Steidlera Němcová zvěčnila pod jménem „Stanický“ ve své Babičce. Z hostince Steidlerova je nyní klášter Voršilek, přistěhovaných z Pruska. Snoubence oddával Josef Němec, farář v Hořeňvěsi u Hořic, příbuzný ženichův. Nevěstě bylo 17, ženichovi 32 let, rozdíl věru tedy značný.

Barunka chodila do české školy v České Skalici, kde ovšem záhy vštěpována dětem němčina; aby ve druhé třídě již vyučovány byly po německu, později do utrakvistické školy ve Chvalkovcích. Nelze tedy u ní mluviti o uvědomění českém, tím spíše, ježto otec její Pankl byl Němec z Dolních Rakous, matka ač rodem Češka, ve Vidni se odrodila.

Služebnictvo vévodkyně Kateřiny Zahaňské v Ratiborčích u České Skalice, u níž Pankl byl podkoním, bylo německé, a tak Barunka vychována byla v duchu a jazyku německém. Ježto pak všecck okolní lid byl český a zvláště že babička její byla Češka sice prostá, ale odkojená pobádkami a písněmi českými, nestala se z Barunky Němka úplná. Babička Barunčina, Magdalena Novotná, rozená Čudová, byla dcera tesaře v Dobrušce, čis. p. p. 18., odkudž se provdala do Olešnice u Nového Města nad Medbuzí a po smrti mužově přistěhovala se ku své dceři, provdané Panklové, na Staré báldo v Ratiborčích v létě r. 1825. Tehdy bylo Barunce 5 roků.

Za to muž Barunčin, Josef Němec, byl rázný, uvědomělý Čech, který za své přesvědčení české do sňatku svého mnoho již vytrpěl. Otec jeho, Václav, byl zámožným kloboučníkem a měšťanem v Novém Bydžově. Syna dal studovati na akademické gymnasium v Praze, kdež byl ale r. 1824, pro jakousi demonstraci vyhlášen a násilně odveden k vojsku, potom přidělen ku finanční stráž. Roku 1835 dostal se do pohraničního městečka českého v Krkonoších Červeného Kostelce v hodnosti respicienta.

¹⁾ Zajímavé zprávy o Panklovi, Steidlerovi, Barunce a vévodkyni Zahaňské podává Al. Hrášek v nové kronice „U nás“.

Korespondence Boženy Němcové
otištěná V. Vávrou časopisecky

Příspěvek Vincence Vávry o životě a
díle Boženy Němcové ve sborníku

- **Chudí lidé.** In: ČERNÝ, Václav (ed.). *Božena Němcová: sborník statí o jejím životě a díle: 1820–1862.* Praha: E. Šolc, 1912, s. 74–76.

BOŽENA NĚMCOVÁ
SBORNÍK STATÍ O JEJÍM ŽIVOTĚ A DÍLE

1820-1862

REDAKCI VÁCLAVA ČERNÉHO
VYDALA UČITELSKÁ JEDNOTA „KOMENSKÝ“
V NÁCHODĚ

1912

NAKLADATELSTVÍ EMIL ŠOLC, SPOL. S R. O.
V PRAZE-KARLÍNĚ

CHUDÍ LIDÉ.

Dne 12. září 1837 Barunka Panklová (Božena Němcová) slavila sňatek s Josefem Němcem, respicientem finanční stráže, ve Skaličce u České Skalice ve farním chrámu Páně. Svědky byli August Hoch, správce panského dvora ve Chvalkovících, a Josef Steidler, hostinský blíže kostela ve Skaličce.

Snoubence oddával příbuzný ženichův Josef Němec, farář v Hořiněvsi u Hořic. Nevěstě bylo 17, ženichovi 32 let.

S mužem odstěhovala se Němcová do Červeného Kostelce, kdež si vyhledali byt v ulici proti faře v domě Augustina Hůlka, zřejmě ještě r. 1837. Ale již následujícího roku byl Němec přeložen do Josefova a roku 1839 do Litomyšle.

Krátký pobyt v Červeném Kostelci Němcové stačil, aby si věrně vštípl v paměť osoby, s nimiž se stále neb častěji stýkala.

Právě po 20 letech (1857), pokračujíc v povídkách, majících podklad v jejím mládí (»Babička«, »Pan učitel«, tak skvostně realisticky vylíčila nám typické osoby, jednájící v »Chudých lidech«, že po této stránce jest povídka tato z nejvýznačnějších.

Téměř všechny osoby v »Chudých lidech« vzaty jsou ze skutečného života.

Augustin Hůlek, kupec, u něhož Němcovi bydleli (Hloušek v Chudých lidech), pocházel z učitelské rodiny. Jan Hůlek dostal se z nedaleké Rtyně za učitele do Kostelce dne 12. listopadu 1759. Po něm nastoupil syn jeho Petr r. 1771. Tento, zanechav učitelství, koupil si usedlost. Měl 9 synů a dcer, kteří v době, kdy se Němcová přistěhovala do Kostelce, byli většinou na živě.

Kupec Augustin Hůlek byl z oněch synů. Hůlek byl vzorem spořádanosti a šetrnosti. Lidé ho měli za podivína a lakomce. Jelikož Hůlkovi neměli dítěte, vzali si k sobě dceru Františku po bratru Petru Hůlkovi, jenž býval rolníkem v nedaleké Olešnici. Dívčeti bylo prý již několik roků, kdy otec její byl bleskem zabít, a z té příčiny přijata byla od strýce za vlastní.

Němcová v povídce vylíčuje nám osudy bohaté plátenické rodiny Martoňovy. Před příchodem Němcové do Kostelce byla tam nejbohatší plátenická rodina Machova. Mach prý zbohatl za francouzských válek, dodávaje zboží hlavně do Vídně. Různými nehodami rodina schudla.

Přibásněno jest v povídce vše, co se týká Martoňovy dcery Florinky a její lásky k rychtářovu synu Mánkovi, jenž chtěje se vzdělati na řádného pláteníka, byl na zkušenu v Belgii.

Komická figurka »Martoněk« nepocházela z Machovy rodiny, ač dle tradice žil v Kostelci v oné době švihák, podobný Martoňovi.

Krátce po odchodu Němcových z Kostelce dostal se sem za učitele Augustin Purm, k němuž chodila Božena do školy ve Chvalkovících.

Purm přišel do Kostelce dne 28. května 1838¹⁾, převzav školu po svém tchánu Aloisu Rudlovi. Nebyl ovšem ve Chvalkovících tak stár, jak líčí Němcová v »Panu učiteli«, což jest opětým dokladem, že povídky Němcové nasmějí se bráti za bezpečný podklad k jejímu životopisu.

Červený Kostelec měl r. 1827 pouze 594 obyvatel²⁾, r. 1900 již 3946.

Městečko postiženo bylo před příchodem Němcové hrozným požárem. V pondělí, dne 11. srpna 1831, když bylo před tím trvalo delší sucho, vrchnostenský lesník Karel Merker, stříleje na rybníce divoké kachny, zapálil prý z neopatrnosti chalupu Pohlovu. Do večera shořely 52 domů³⁾, 7 výměnkářských chalup, 16 stodol a 6 pekařských a krupařských bud. Lesník vida, že se lid proti němu bouří, ujel prý na koni. Vrchnost hleděla ulehčiti těžce postiženým občanům, zvláště stavebním dřívím.

Za požáru byl farářem v Kostelci P. Josef Unger, který byl dán dne 29. března 1832 na odpočinek. Po něm byl administrátorem P. Fr. Kerner, jenž později jmenován farářem. Některé rysy sympatické postavy farářovy z »Chudých lidí« přejala však Němcová beze vší pochyby ze záslužné buditelské činnosti P. Josefa Regnera, známého české obci čtenářské pode jménem pátera Havlovického z Jiráskovy kroniky »U nás«.

Regner narodil se r. 1794 ve mlýně v Havlovicích u Kostelce a působil blahodárně jako farář v Hronově a pak jako děkan, vikář a školní inspektor v Náchodě, kde zemřel r. 1852.

Tento nadšený kněz, hudebník, buditel lidu a výborný hospodář znám byl zřejmě Němcové, ne-li osobně, alespoň z dopisů Jana Karla Rojka, faráře v Bohuslavicích u Nov. Města nad Metují.

V Kostelci působil Regner sic také, ale toliko půl roku a to více než 10 let před pobytem Němcové v Kostelci. Zastupoval tehdy faráře J. Ungra.

Ve skutečnosti byl duchovním správcem v Kostelci za pobytu Němcové P. F. Kerner, který nebyl hudebníkem.

Josef Alina (tak vlastně se nazýval hlavní hrdina naší povídky) narodil se r. 1789 jako syn sedláků v Horním Kostelci. Jedna sestra jeho jmenovala se Anna (u Němcové Andula), ale vše, co v povídce o ní psáno, jest smyšleno. Alina živil se prací nádeníckou: stípal dříví, nosil vodu, mandloval prádlo, hlídával dříví, dokud nebylo srovnáno, vyhazoval v zimě snůh a poslíčkoval. Byl to typ povivosti a pracovitosti. Alina nebyl vojákem, ani nebyl v Itálii, za to zažil jiné zajímavé dobrodružství. Asi roku 1832–1833 šel na pouť do Čenstochova. V Polsku stal se nápadným a podezřelým, byl zatčen jako vyzvědač a zavezen na Sibiř, odkud se dostal domů asi za půldruhého roku. Zemřel jako žebrák u věku 66 let, dne 12. května 1855.

¹⁾ Zápis ve chvalkovické školní kronice: »Am 28. May 1838 übersiedelte der Lehrer Augustin Purm nach Kostelec.«

²⁾ J. M. Král: »Přívodec po biskupství Kralohradeckém, 1827.«

³⁾ Všechny domů obývaných r. 1827 bylo 151 (dle J. M. Krále).

Dobráckou povahou svou velmi se podobá Doubenusovi v Jiráskově kronice »U nás«.

Němcová líčí také výlet ke zbytkům hradu v Litoboři. Zvláštní jest, že Němcová, která tak trvale a věrně zapamatovala sobě lidi, s nimiž se stýkala, do nejmenších podrobností, zapomínala zvláštností neb jmen míst, kde žila. Lze to dokázat v »Babičce« a také v této povídce. Výlet onen nemůže se dle situace vztahovati na »Turyň« litobořskou, nýbrž na nepatrné trosky hradu Vizmburského u Havlovic.

Na podkladě těchto skutečných osob a událostí Němcová svým neobyčejným nadáním invenčním a kombinačním vykouzila nám povídku v každé příčině dokonalou a nádhernou. Svérazné osoby vykreslila podle skutečného jejich života, ubírajíc pouze věci nezávažné a přibírajíc ku scelení a zdokonalení děje události sice vymyšlené, ale se skutečností se shodující. Toť právě kouzlo jejího realismu.

Za zprávy tak důležité k rozboru a ocenění povídky »Chudí lidé«, na nichž lze studovati dobře způsob, jakým si vedla Němcová, osnujíc své povídky, děkuji dp. Vinc. Dvořáčkovi, děkanu, p. říd. učiteli Josefu Mertlíkovi a panu tovarníku Fr. J. Stejskalovi v Červeném Kostelci, kteří mi ochotně pomáhali při sbírání dat pro povídku naši zřejmě velmi cenných.

Knižní vydání Vincence Vávry

o životě a díle Boženy Němcové

Božena Němcová: pokus životopisný a literární. V Praze: Tiskem a nákladem J. Otty, [1895], 221 s. Česká knihovna zábavy a poučení; č. 2.

Vávrova monografie ***Božena Němcová: pokus životopisný a literární (1895)*** položila základ k dalšímu literárněhistorickému výzkumu spisovatelčina života a díla.

Česká knihovna zábavy a poučení.

Vydává

Ústřední spolek českých profesorů.

Pořádá

FRANTIŠEK BILÝ.

Čís. 2.

Božena Němcová.

Pokus životopisný a literární.

Napsal

Vincenc Vávra,
gymnasiální professor v Brně.

Tiskem a nákladem J. Otty v Praze.

Úvod.

O vánočních prázdninách r. 1893 vyzval mne p. po-
řadatel České knihovny, abych nesčetným ctitelům a ze-
jména též studující mládeži naší napsal životopis nesmrtelné
ženy a spisovatelky české, Boženy Němcové.

Váhaje chápu se péra ku práci tak nesnadné. Jestli
při ní věci nezbytnou, porozuměti úplně době, ve které
žila a pracovala Němcová, a správně vystihnouti snahy
a vůdčí myšlenky předních mužův i žen oněch let; to pak
žádá dlouhého, svědomitého a láskyplného studia. Ne-
troufám si říci, že se při mně nacházejí všechny podmínky
k práci takové potřebné. Zejména působilo mi značné
nesnáze shledávati všechny přehojné prameny. Než láska
k mládeži a přichylnost k nesmrtelné naší spisovatelce
dodává mi odvahy tím spíše, ježto jsa blízkým jejím
krajanem, vždycky jsem se rád zabýval jejími spisy a po
léta již sbírám všechny podrobnosti zajímavého života je-
jího. Laskavý čtenář proto přijmiž shovívavě práci mou.

Knížecí zámek v Ratibořicích.

I.

Z dětských let B. Němcové.

Božena Němcová, rodným jménem vlastně Barbora Panklová, narodila se ve Vídni dne 5. února 1820. Otec její, Jan Pankl (v matrice česko-skalicke Pankel, ve chvalkovické také Bankel) byl Rakušan a Němec, který teprv později se přiučil jazyku českému. Byl podkoním hraběte Schulenberka, jenž si vzal za choť známou té doby pro výstřední svou povahu vévodkyni Kateřinu Zahaňskou (Sagan v pruském Slezsku).

Otce svého Němcová zvěčnila ve své Babičce pod jménem Jana Proška. Byl otcem dobrým, pečlivým, jenž veškeren sobě volný čas věnoval výchově četných svých dětí. Postavy byl drobné a tváří pěkné.¹⁾

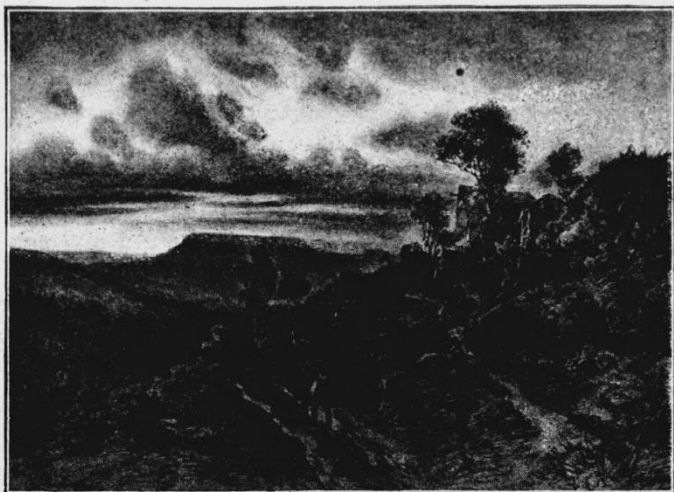
Matka Boženina jmenovala se po rodě Terezie Novotná a pocházela z české pohorské vesnice v horách orličných, Olešnice, nedaleko Nového Města nad Metují. Jako všichni obyvatelé hor krkonošských a orličných, tak i rodina Novotných alespoň v zimě provozovala tkalcovinu. Náhoda zavedla Terezii Novotnou do Vídně k tetě, kde seznámila se s Janem Panklem, za něhož později se provdala. Dle Babičky byla to paní málomluvná, vážná, přísnější než

¹⁾ Viz životopis B. Němcové od Sofie Podlipské, v Praze r. 1891., str. 7.

Staré bídlo v Ratibořicích.

k východu, táhla se vinná réva, před okny pak byla malá zahrádka, plná růží, fial, resedky i salátu, petrželky a jiné drobné zeleniny. Na severovýchodní straně byl ovocný sad, a za ním táhla se louka až ke mlýnu. Veliká stará hruška stála při samém stavení, kladouc se všemi svými ratolestmi na šindelovou střechu, pod níž hnízdllo mnoho vlaštovic. Uprostřed dvorku stála lípa, pod ní lavička. Na jihozápadní straně bylo menší stavení hospodářské, za tím táhlo se chrástí a křoví až ke splavu na horu . . . Od stavení přes strouhu byl mostek na stráň, kde byla pec a sušárna. Jak zestárla od dob Babiččiných také tato chaloupka!

Krajina u Olešnice.

babička i děti učila. Leželo-li na cestě husí peříčko, babička hned na ně ukázala řkouc: „Shýbni se, Barunko!“ Barunka byla mnohdy líná a říkala: „Ale, babičko, co pak je o jedno pírkó?“ Ale z toho ji babička hned kárala: „Pomysli si, holka, sejde se jedno ke druhému, bude jich několik; a to si pamatuj přísloví: Dobrá hospodyňka má pro pírkó přes plot skočiti.“⁵⁾

Babička nechtějíc čiperné a učelivé Barunky ani s oka spustiti, postavila jí lože ve své světničce zcela po starosvětsku upravené. A Barunka byla skutečně schopnou žačkou babiččinou. Naučila se od ní všimati a vážiti si všech starých zvykův a obyčejů českých, naučila se od ní krásným pohádkám našim a písním, zamilovati si ten

⁵⁾ Babička, vyd. Bartošovo, str. 12.

Dům kupce Hulka v Červ. Kostelci.

kabátku, dlouhé sukni, mající červený hedvábný šátek uvázaný na hlavě. Sedíc u vysokého kolovrátku tak zvaného kozlíku, předla len. Hned vedle ní protahoval se mourovatý kocour. U nízkých kamen, při nichž i plotna byla, seděl na lavici domácí pán, nevelký, spíše hubený než tlustý, snědé tváři, ale velmi dobrého vzezření. Měl na sobě tmavomodrou kazajku, též takovou vestu i spodky dole vyhrnuté, bílý šátek na krku, pantofle a na hlavě aksamitovou čepičku na způsob malé homole cukru, kterou, když jsem přišla, smekl. Pod čepičkou se mu kroužilo na

O účastenství žen v českém probuzení. Brno:
Vesna, [1896]. 15 s.

Zvl. otisk z Výtisků 723307
Vesny v Brně
28. X. 1895/96

O účastenství žen v českém probuzení.

Několik upřímných slov chovankám Vesniným věnuje Vinc. Vávra.

Již znenáhla vymírají účastníci a svědkové toho podivuhodného a téměř zázračného znovuvzkříšení našeho národa.

Dobrou probuzení nazýváme obyčejně v dějinách našich období od r. 1780, kdy nastoupil císař Josef II., až do r. 1860, kteréhož roku padl vládní system utlačovatele slovanských národů, Alex. Bacha. Že úsilné, obětivé a nezištné práci mužů i žen vzdělaných podařilo se ze smrtelného spánku probudit národ náš k životu čilému, jarému a mnohoslibnému, to jest opět důkazem, co zmůže pravá, nadšená láska k vlasti a neúmorná práce za její blaho a zdar. Mužové i ženy ony zasluhují naší hluboké úcty a vážnosti, a jest také povinností naší, aby památka jejich nevyhynula. Než ač nás dělí od posledních oněch bojovníků a bojovnic sotva jedno pokolení lidské, přece učiniti si jasný obraz všech zápasů a proudů v době probuzení našeho jest dosti již nesnadno a to z té příčiny, že nemáme o mnohých buditelích zpráv žádných, o čelných z nich často jen kusé a řídké.

Proto je třeba, aby každý, koho zajímají osudy vlastního národa a má k tomu kdy i schopnosti, aby ve svém okolí sbíral zprávy o křísitelích našich, tak aby na základě četných, spolehlivých monografií a zpráv jednou mohlo se přikročiti ku sepsání dějin našeho probuzení. Jsme povinni to z vděčnosti ku předkům svým, ale také z prospěchu k sobě. Třeba se přičiniti, aby ani jedno jméno toho, kdo obětivě a nezištně pracoval na probuzení národním, nepřišlo v zapomenutí. Tak nám velí cit vděčnosti. Dějiny však probuzení našeho budou nám i potomkům našim pobídkou nejlepší, abychom dále

[1896]

pracovali na základě daném ku zdaru a blahu milého národa. Jest toho už nyní třeba velice, ježto všude vidíme, jak ochabuje ona nezištná, obětivá láska k národu a jazyku mateřskému a jak již ve vrstvách lidí vzdělaných šíří se lhostejnost a netečnost k osudům našim budoucím.

Nebude zajisté prací zbytečnou poukázati na tomto místě, jaké asi účastenství měly ženy české v probuzení národa. Nehodlám podati zpráv podrobných. Chci jen v hrubých rysech nakresliti, jak naše ženy a dívky pochopily úkol svůj, jak ho nadšeně plnily a že ve mnohé příčině, v lásce k vlasti a národu, v nezištné práci a obětivosti, daleko předstihly muže. Bohužel, ani zde nedostává se nám dosud pramenů, na jichž základě by možno bylo učiniti si věrnou představu o účastenství žen v našem probuzení. I to zůstaveno pracím budoucím, a ženy naše zajisté se chopí práce, aby samy objasnily obraz působnosti předchůdkyní svých ku blahu národa i řeči mateřské.

* * *

Téměř každý starý kostel našeho venkova honosí se náhrobními kameny českými. Náhrobní kameny ty pocházejí většinou z 16. a 17. století. Jsou výmluvnými svědky, jak česká šlechta dbala své české cti.

Teprve ku konci 17. století, kdy národ český byl udolán, přicházejí nápisy latinské, později i německé.

Zemanstvo české do Ferdinanda I. (r. 1526) vůbec neuznávalo toho potřebu, aby se učilo němčině. Vyšší šlechta, panstvo, ovšem ráda se pachtila po cizotě a neuměla-li německy, aspoň dávala hradům svým názvy německé.

Dcery i paní nejen zemanů nýbrž i pánů českých znaly a mluvily jen jazykem českým. Ještě v 17. století vzdělaná paní Kateřina z Valdštejna, manželka Karla ze Žerotína, která zemřela r. 1642, neuměla německy. Tak i Alžběta Homutovna z Cimburku, Eliška Myslíkovna z Hyršova a zvláště vzdělaná matka její Zuzana Černínová z Harasova dopisovaly si výhradně česky. Zajímavé dopisy, pokud se zachovaly, sebral Frant. Dvorský.*) To byly v 2. polovici 17. století již zjevy vzácné a vždy řídké a řídké.

Síla našeho národa zlomena byla dne 8. listopadu v neděli 1620 na Bílé Hoře. Není v dějinách světových podobného řádění, jaké nastalo po oné nešťastné bitvě. Základ a kmen národa českého, uvědomělé zemanstvo zahynulo buď mečem neb v cizině,

*) Mateř a dcera Zuzany Černínové z Harasova. Vydal Fr. Dvorský. V Praze 1890.

Rozbor Pohorské vesnice Boženy Němcové.

Brno: Vincenc Vávra, 1897. 24 s.

Rozbor POHORSKÉ VESNICE

Boženy Němcové.

prof. Vinc. Vávra.

(Z programu Vesnina na rok 1897.)

V Brně, 1897.

Tiskem mor. akc. knihtiskárny v Brně. — Nákladem vlastním.

Rozbor Pohorské vesnice Boženy Němcové.

Podává prof. Vinc. Vávra.

I.

Podnět k Pohorské vesnici.

Ku konci roku 1845. stěhovala se Němcová se svým manželem a dětmi do Domažlic. Tříletý pobyt v Praze úplně ji přetvořil. Zdokonalila se v každé příčině. Naučila se správně česky mluvit a psát, vnikla do ducha dějin českého národa, ze styku s muži klassicky vzdělanými, jako byli přátelé její, Nebeský, Erben a Čejka, pohlížela na život lidský se stanoviska vznešenějšího, než dosud byla uvykla, přátelství s duchaplnými ženami českými, jakými byly Johanka Fričová, Bohuslava Rajska, Anna Hlavsová, uhladilo mnohý ostrý rys její ohnivě a genialní povahy a přivádělo ji na novou dráhu životní — státi se buditelkou a učitelkou žen a dívek českých, dosud málo vzdělaných a neuvědomělých.

Vzdělání Němcové, když odcházela z Prahy, bylo dokonalé a harmonické tak, že sama mohla býti a také byla vzorem vzdělané ženy české.

Jak si Němcová počínala v Domažlicích, o tom sama zprávu podává v dopisech na Boh. Rajskou a v Obrazích z okolí domažlického.

Chodila denně do bližšího i vzdálenějšího okolí, aby seznala krajinu i lid, hleděla důvěrně seznámiti se s lidem selským, všimla si horlivě jeho mravů a zvyků národních, šatů, ozdob, staveb — zkrátka stala se první naší folkloristkou. Vidouc pak, že lid je tělesně i duševně zdravý, ale zanedbaný, probouzela ho jednak živým slovem a svým příkladem, jednak knihami, jež lidu po vesnicích půjčovala, vybízějíc ho, aby pilně četl, zvláště z dějin českých. Dobře zajisté

Čítanka Boženy Němcové. V Přerově:
Nákladem Fr. Radouška, [1911]. 158 s.

ČÍTANKA BOŽENY NĚMCOVÉ

SESTAVIL A ŽIVOTOPIS NAPSAL
VINCENC VÁVRA

NÁKLADEM FR. RADOUŠKA V PŘEROVĚ
(MORAVA)

BOŽENA NĚMCOVÁ

V úterý dne 21. ledna 1862 o 6. hodině ranní po těžkém strádání zemřela nejslavnější naše žena z lidu, geniální spisovatelka nesmrtelné Babičky, Božena Němcová, obklopena jsouc členy drahé rodiny své. Pohřeb, jehož se účastnilo ohromné množství českého lidu, konal se v pátek dne 24. ledna o 3½ hodině z domu »U tří lip« na Příkopě, kde rodina Němcové obývala dva skrovné pokojíky do dvora. Pochována byla na Vyšehradě.

Bude tomu tedy za krátko 50 let, co odešla českému národu žena ducha nad jiné vynikajícího, buditelka, učitelka a spisovatelka neohrožená, která svými spisy, zvláště Babičkou, pojistila sobě v národě našem místo nejčestnější. —

Božena Němcová, rodným jmenem Barbora Panklová, narodila se ve Vídni dne 5. února 1820. Otec její, Jan Pankel (v matrice chvalkovické též Bankel) byl kočím u hraběte Karla Schulenburga a jeho manželky, známé oné doby vévodkyně Kateřiny Zahaňské. Otec byl Rakušan a Němec, který se teprve asi později naučil česky. Matka jmenovala se po rodě Terezie Novotná; narodila se v Kladsku v pruském Slezsku v č. pop. 33, kdež otec její Jiří byl soukeníkem. Po jeho smrti přestěhovala se vdova, Magdalena Novotná, s dětmi ku svým příbuzným do Olešnice (Giesshübel) v horách orlických. Magdalena Novotná, tedy b a b i č k a n a š í N ě m c o v é, rodným jmenem Čudová, pocházela z Dobrušky, č. pop. 18, kdež otec její byl tesařem, a provdala se za Jiřího Novotného, tkadlice suken, do Olešnice, odkud pak se dostala do Kladska. Byla to žena vskutku česky uvědomělá a na svou dobu dosti vzdělaná, jak dokazuje sama Němcová v dopise Veronice Vrbíkové v Brně, ze dne 25. listopadu 1850.

OBSAH

Životopis Boženy Němcové . . .	Str. 3
--------------------------------	--------

Z básní.

Ženám českým (V hudbu uvedl r. 1895 Fr. Kaván)	23
Touha	24
Slavné ráno	25

Z pohádek a pověstí

a) českých:

Devět křížů	26
O zlatém kolovrátku	27
Jak Jaromil k štěstí přišel	36
O Marišce	52
Čert a Káča	67
Silný Ctibor	71
Viktorka	73

b) slovenských

Síl nad zlato	80
O Zlatovlásce	84
Pamodaj, šťastia, lavička	88

Z Obrazů z okolí domažlického.

Ovocné stromoví	93
O Kozinovi	94

Ze »Zpomínek z cesty po Uhřích«.

Dr. Bedřich Hebbel, německý básník dramatický (nar. r. 1813)	96
Uherské bláto	97
Uherští cikáni	98
Uherský »jarmok« (trh výroční)	99
Maďarova povaha	101

Z »Babičky«.

Příchod babičky do Ratibořic	103
Sednička babiččina	105
»Staré bělidlo«	107
Historie o císaři Josefu II. — Na táčkách ve mlýně	107
Návštěvou u kněžny	110
Povodeň	124
Ve staré škole	126
Bouřka	128
Babiččina smrt	130

Z povídky »Sestry«.

Zámecký park v Zahani	131
---------------------------------	-----

Z povídky »Divá Bára«.

Pan správčí	133
-----------------------	-----

Z románu »Pohorská vesnice«.

Dobrodružství hr. Březenského. Poctivý drotar	133
Modlitba utýraného člověka	135
Kletba nesprávné výchovy žeh	136
Jarní den na vsi	136

Z povídky »V zámku a podzámčí«.

Panský psík	137
Jak pomoci nejchudším	139

Z povídky »Dobrý člověk«.

(vydána 1858).

Český vozka	140
-----------------------	-----

Z povídky »Pan učitel«.

Ve staré škole chvalkovské	142
--------------------------------------	-----

Z povídky »Chudí lidé«.	Str.
Obydlí Němcové v Červeném Ko- stelci	143
Požár	144
Jakub Halina	145

Z korespondence B. Němcové.

Veronice Vrbíkové v Brně

Dopis první	Str. 147
Dopis druhý	149

Z dopisů dru Janu Helceletovi:

List čtvrtý	150
List pátý	153
List šestý	155

Z listů Jos. Kolískovi	157
----------------------------------	-----

Korrespondence a zápisky Boženy Němcové. V
Praze: J. Otto, [1913]. 403 s.

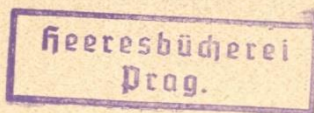
KORRESPONDENCE

A

ZÁPISKY BOŽENY NĚMCOVÉ.

VYDAL

VINC. VÁVRA.

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE.

ÚVOD.

I. Slečna Bohdana Němcová, učitelka na odpočinku v Jičíně, zaslala mi s přípisem ze dne 1. března r. 1912. Zápisky z vlastního života Boženy Němcové, své matky.

Jsou to úryvkovité poznámky, vlastně jen krátká hesla života jejího se týkající, jež sahají až do roku 1845. Nejsou psány chronologicky, nýbrž často dle nahodilých vzpomínek. Dle domněnky slečny Bohdany Němcové psány jsou mezi lety 1845—50.

Slečna Bohdana Němcová o nich píše: „Při shledávání památek pro výstavu, pořádanou Ženským klubem, našla jsem rukopis v matčiných příručních deskách, v nichž ukládala své oblíbené obrázky. Tedy přes 50 roků zůstaly tyto cenné poznámky ukryty a zachráněny.“

„Zápisky“ psány jsou na 3 listech IV°, k nimž připojeny ještě dva listy, jež jsem nazval: Aforistické poznámky B. Němcové o typických osobách.

Tak mnohá poznámka B. Němcové jest nejasná a zůstane asi nevysvětlena. Pokud jsem mohl, opatřil jsem je vysvětlivkami všestrannými, prodlévaje v prázdniny 1912 a 1913 v okolí ratibořického. Zvláště nápomocen mi byl pan řídící učitel Václav Černý z České Čermné u Náchoda.

II. Dne 21. března 1912 došly mne od slečny Bohdany Němcové originály: 1) 8 dopisů Karoliny Světlé Boženě Němcové z let 1850—1853; 2) 3 listy

Písemnictví a umění.

„Božena Němcová“ a můj Meneklides.

Každý smrtelník má svého Meneklida. Bývá to vždy krajan, jinak jest obtrectator et adversarius, cui plus inest virium — Kraftausdrücke — quam ingenii. I mně se toho osudu dostalo, ač dbaje svého povolání a s ním spojených prací, nechávám každého s pokojem. Stalo se to takto. Po řadu let zabývám se spisy B. Němcové a jejím klopotným životem. Shledal jsem, že obraz jejího mládí jsa dosud kreslen pouze na základě „Babičky“ a „Pana učitele“, nesrovnává se s pravdou. Proto dal jsem se do obtížného pátrání, jehož výsledek byl překvapující. Napsal jsem o tom článek do „České koruny“ v Brně 1894 a připravoval životopis Němcové s podrobným rozbořením všech jejích prací. Životopis vyšel v „České knihovně zábavy a poučení“, jejímž pořadatelem jest prof. Fr. Bílý, r. 1895.

Kniha, již jsem nazval „Pokusem životopisným a literárním“, přijata byla literární kritikou vesměs velice příznivě, ba s pochvalou. To nedalo spáti mému Meneklidovi. V „modré“ knihovně, kterou vydává p. Dr. Václav Rezníček, skriptor knihovny Musea království českého, asi v březnu r. 1896. v jednom svazku na zastrčeném místě učiněn byl na mou knihu první anonymní útok. Kniha má prý vzbudila „pohoršení“ v České Skalici, a pohroženo mi zvláštní brošurou. Čekal jsem trpělivě; v prázdniny roku 1896. ovšem přesvědčil jsem se osobně, že kniha moje v České Skalici „pohoršení“ nevzbudila, naopak že ve všech kruzích intelligentních přijata byla sympathicky a s povděkem a že jsem ji v okolí teprve pravý zájem pro Němcovou vzbudil. Pravím, v kruzích intelligentních, v jiných jsem nepátral.

Letos v posledním svazku časopisu Musea království českého prof. Fr. Vykoukal v referátě svém o pokuse mém opět velice příznivě se vyslovil a doporučil knihu mládeži studující, pro kterou je psána. Tu již překypěl hrncek mého Meneklida, a v nestřežené chvíli vychrlil na mne v časopise „Alétheia“, č. 8., spoustu surových slov, že jsem žasl, jak něco takto psaného — dostati se mohlo do „Alétheie“, listu vědeckého, repraesentativního, směru katolického, jehož heslem jest: Pravda jest jedna. Za věcný posudek byl bych povděčen a vady rád uznám, i chyby skutečně opravím, věda, že chybíti jest lidské, vždyť nihil humani a me alienum puto. Ale co jest v „Aléthei“, to není referat, aspoň se na celém světě takto nepiší referaty, nýbrž pamflety. Útok (4 plné strany drobného tisku) není podepsán, jen opatřen chiffrou „Iber + řk.“ Myslím, že se nemýlím tvrdě, že útočník jest jeden, a to + že buď mi má nahnati více strachu neb čtenáře zmýlit. Pamflet ten psán je slohem nečeským, nízkým, bez jiskry vtipu, za to s nadbytkem neobyčejné hrubosti, se zřejmým vztekem, tonem slušného

chopitelný odpor“ úplně (až na ten sloh!) souhlasím, ježto p. Meneklides píše ji, díval se patrně do zrcadla.

Bezvýmínečně pak podpisuji konec „věcné kritiky“ páně Meneklidovy, jež takto zní: „Chvály hodná náklonnost a vzácná přízeň k literatuře neopravňuje nikoho k honění spisovatelského věhlasu a plození knih s bezpříkladně chybným obsahem. Tomu se každý přítel literatury musí postaviti rozhodně na odpor, zejména když ještě podobné knihy mají dostávat veřejnou pochvalu, která jest pak ovšem že ještě větší literární ostudou, nežli ony samy.“ — Neboť lépe nemohl náš Meneklides sebe stigmatizovati.

O professory ať se p. Meneklides neotírá; ti konají záslušnější práci než on a bez jeho rad dobře vědí, co studentům svědčí a co jim škodí, co jim mají raditi a čeho je vystříhati.

Také hlava páně nakladatelova ať ho nebolí. Ať se jen každý o svou kůži stará.

Tím jsem s Vámi, můj milý Meneklide, pro dnešek hotov, třebas jsem nevyčerpal ani s polovice náboje svého. Ale tolik nemohu zamlčeti, že kdyby zakuklený pisatel byl opravdový křesťan a katolik, musil by se říditi také slovy Písma, v němž mimo jiné psáno jest: Pokoj lidem dobré vůle! a cosi velikého o lásce k bližnímu. Takto však sotě nenávisť a hněv, ukazuje jenom čertův dráp svůj; zdá se, že jest mu katolictví toho času jenom výborným útulkem a vějíčkou.

V Brně, v den sv. Bohumíra 1897.

Prof. Vinc. Vávra.

Listy o dolno-lužické literatuře.¹⁾

Podává Fr. Žundálek.

II.

Ve století 18. a ještě na počátku 19. věku byla literatura dolno-lužická velice zanedbávána. Je to tím divnější úkaz, poněvadž právě světové literatury, anglická, francouzská a německá došly znamenitého rozvoje. Dolní Lužičané se oetli skutečně na pokraji nezvratné, jak se zdálo, záhuby. Národ se stále menšil, místo co by ho přibývalo. Pro nedostatek kazatelů domácích poněmčilo se v té době přes 50 farních osad dolno-lužických, což jest zajisté počet nemalý.²⁾

¹⁾ Viz č. 4. tohoto ročníku.

²⁾ Stať tuto podáváme obšírněji pro důležitost předmětu a protože jazykem českým dosud velice málo bylo o písemnictví tom psáno. Vedle jiných pramenův užili jsme doplněného překladu Pypinovy literatury: „Das serbisch-wendische Schriftthum in der Ober- und Niederlausitz von A. N. Pypin. Aus dem Russischen übertragen sowie mit Berichtigungen und Ergänzungen versehen von Traugott Pech“ (Pjeh), Leipzig 1884, F. A. Brockhaus.

RARACH

v papežské knihtiskárně Benediktinů rajhradských

V BRNĚ.

Příspěvek ke společenským a literárním poměrům dnešních
dnů vůbec a k historii knihy »Božena Němcová«
od prof. Vincence Vávry zvláště.

Dle skutečnosti, dle pravdy a dle soudních akt na svou obranu
napsal a všem slušným a pravdymilovným lidem ku přečtení
věnuje

DR. VÁCSLAV ŘEZNÍČEK.

V PRAZE 1898.

Nákladem vlastním. — Tiskem Jos. R. Vilímka v Praze.

K dostání ve všech knihkupectvích v zemích koruny české
a u Dra. V. Řezníčka, Král. Vinohrady č. 715.

ŘEZNÍČEK, Václav. *Rarach v Papežské knihtiskárně benediktinů rajhradských v Brně: příspěvek ke společenským a literárním poměrům dnešních dnů vůbec a k historii knihy „Božena Němcová“ od Vincence Vávry zvláště.* V Praze: V. Řezníček, 1898.

Literární archiv Památníku národního písemnictví Praha, fond Vincenc Vávra, L.a. 151/32

Deníkové záznamy:

- pramen k upřesnění některých biografických údajů Vincence Vávry, především o jeho základní školní docházce
- zdroj informací o dobové situaci ve školství jak ve Východních Čechách, tak na Moravě, svědectví o národnostních problémech

Korespondence s významnými osobnostmi českému kulturního života – dokresluje Vávřův životní příběh

88.

Pani Kulikova
zeměla.

Dne 23. března na Hořonách zemřela vdova po Kulikovi, chotě
drahl. Kulikova. Byla to dcera pedrů na Hořonách přišla
Schreibera, u něhož jsem bydlel r. 1861/2 v Koloně u dvorů do
Lamů n. m. i. d. Vdova se vdala po Hořonách. Pani Kulikova
byla 44 let.

Pani Lerchova
zeměla.

Dne 18. března vdova byla na Hořonách pani Lerchova,
chotě maj. uelvetatu a lověny uelidni, dcera proslulého hons-
kého rannopěče dnl. Tricha, zv. Trichance, u věku 79 let.
Nemocnici jeho na Hořonách u lera má v sobě d. Rusa,
polovně polní spátička z Chlístova. Co se stane s tím
krásným a mladým a nemocnicí, o něm jsem se neví.

V Černej Gali ci čerab na nunc švagr a mui
Boženin s porozem.

U Tichu byl jsem Dvazrál na večeri. Jon tu
vřichu. S Karlem Tichem chodíme pán i v polovně
do lesa. Hub nvoho nem'. Goro pořád popradova,
jako Dnes. Dnes odpoldne chcem s Tichovými
jít do Khotova, kde jsem se učil s vřebey
roku 1862 a 1863. Od té doby jsem tam nebyl.
Čerta z Hlohova jde pořád lesem, sem a tam
4 hodiny.

Čerta jsem Ti poslal velký present. Těchto
mů vybral sám Karol. Nesmíš prý na to
hledět, i c nem' u plně jasně bílé, že to je
výborné pro kořile pro Tebe i mne. To vy-
práví budou tvíle velmi krásné. Tich jinych
nemosi. Doufám, i c se Ti ubrus velmi bude
líbiti. Tak jsem koupil Dvojí šatky pro
Tebe a pro Těpu; Dej jí, které chceš.

Abys věděla, co víc stop' Ti alá dím p'čet.
Tě mi, co novélo u nás. Dosaď od p'zoho
Tě crva ani od Tebe nemám nejmenších
zřet. Jád potracuji' proce u lítání, co
Ty děláš, jak je v zřetě a co novélo.
Z Hlohova mimo procházky po lesích nikdy
jsem nebyl. Jsem z Dvaz, chutná mi a pořád
se mi chce spát.

Tě mi bylo. Od Tichu z Hlohova i od našich
srdceň pozorao a poděrování za věsto, co
jsi k bedně poslala. Dnes jsme ji dostali.
Maj' z toho radost. Ani prof. Dula jsi le-
nepsal.

Srdceň Te pozoruje a líba' Tvůj

Peníze i křma poslal jsem Ti hned do Přerova
198 K. 22h.

20. Lazar Vinyan	Almugl. 6. Juni	844.	1. März	850.	Brajst von Bohnen zu Tehen.				
	französl. 18. Febr.	1. Apr.							
20. Josef Josef	Quonib.	847.	853.	"	"	"	"	"	"
	9. Apr.	23. Mai							
Maja Anna	Quonib.	847.	853.	"	"	"	"	"	"

Aus dem Orte Ojeder.

2. Maria Anna	Almugl. 29. Juli	23. Mai							
	Indygarl. 847.	853.	"	"	"	"	"	"	"
2. Maria Vinyan	Ido	26. Juli	30. Apr.						
		849.	855.	"	"	"	"	"	"
4. Dorothea Franziska	Ido	1. Apr.	23. Mai						
	Ido	847.	853.	"	"	"	"	"	"
11. Johanna Franziska	Ido	11. Apr.							
	Ido	849.							
8. Maria Anna	Ido	20. Apr.							
	Ido	849.							
23. Josef Franz	Ido	25. Juli	3. Febr.						
	Quonib.	844.	850.	"	"	"	"	"	"

Aus Langwasser.

41. Maria Franziska	Ido	8. März	1. März						
	Quonib.	845.	851.	"	"	"	"	"	"
41. Josef Franz	Ido	21. Okt.	1. März						
	Quonib.	844.	851.	"	"	"	"	"	"
41. Maria Maria	Ido	1. Juli	1. März						
	Quonib.	847.	855.	"	"	"	"	"	"
41. Maria Anna	Ido	3. Febr.	1. März						
	Quonib.	847.	855.	"	"	"	"	"	"

Namen der Herrn Schüler.		Ort	Alter	Eintritts- jahr	Patamban 1860.	Patamban 1860	Patamban 1860											
		von	von	in	Patamban 1860.	Patamban 1860	Patamban 1860											
		Patamban	Patamban	Patamban	Patamban 1860.	Patamban 1860	Patamban 1860											
7	Lehmann	Patamban	Patamban	10. März	1858	1860	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	Mann	Patamban	Patamban	26. Juli	1858	1860	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	Mann	Patamban	Patamban	3. Juli	1859	1860	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	Mann	Patamban	Patamban	19. Juli	1860	1860	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
34	Lehmann	Patamban	Patamban	10. März	1858	1860	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
36	Lehmann	Patamban	Patamban	26. Juli	1858	1860	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
40	Lehmann	Patamban	Patamban	3. Juli	1859	1860	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
44	Lehmann	Patamban	Patamban	19. Juli	1860	1860	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Vincenc Vávra
ředitel c. k. vyš. gymnasia
v

Horava

4611

I had ordered me "Alouba" brood,
and, for there as I suppose it.

Iteratione potestatem
 habet et imperium
 Regis et Imperatoris
 potestatem

These are the 'wooded' and
'washed' places.

For the closing of the year, 1907.

Chrysalis soon after hatching.

the same thing as living. The
the living and the dead are the same, no more.

Dr. Wm. D. Johnson
of Dr. Johnson's

1. květen 1907.

Glovnutný pane rediteli,

nacházím leprve led chvíli, abych Vám odpověděl na
Váš list, který jste mi poslal v lednu. Choroba,
sahající na nervy, připravila habilitační atd. vyčerpávaly
tak muij čas, že jsem zanedbal i svou veskerou kor-
respondenci; mějte mne proto laskavě omluveno. Dou-
fám, že po příchui celi mé slati o B. Němcové v
Lit. čas. XIX ročník III 2, jste dopisla nakleal, že Va-
šich prací a jejích vědeckých resultátů nikdoak
nepodceňuji, naopak že ta vša plně uznávám, a jste
vykonal pro zřansování biografických dat a sprio-
vi chronologie děl B. Němcové; vte přičině vědy o-
choťte vyznívám, že vaše výrody o vzniku, látky a
místo náde českých lidí a Tana učitele prou
nutným výkodiškem veskerého dalšího studia;
pozil jsem jich vděči a rád. Přičině Babič-
ky nechtěl jsem naprosti říci, že snad Vám udeje
saměpi a biograf. skatčnost prou identické;
ale nedovolil jsem ani ve veřejnosti zapřít
svého rozkošného resouklosu smethodu, která
novellistické met. jednotlosti Babičky vta
jako biografické dekoraci a proto i životopi-

se bašněčně nuluoi přímo slovy jejího nepřekého
výtvoru. Názor muij jest vybrocenou formulaci skepse
o jakoliv autentické ceni Babičky jakožto pra-
mene historického; proto snad naprosti pohled
chová ostří vytky. Co dím v oně poznámce o paed-
agogické tendenci Váší práce, nechce být nikle-
rakovjůtkou, jest to prostě vymizení - a staré
slovo di' omnis determinatio est negatio."

Chťel bych jen, abyste naprosti neshledával v
mé glosse zeť meuiš sliu animosity vůči sobě
neb tak jsem pracím, jichž si ráčím a jiniž jsem
se zabýval než přistoupil jsem k monogr. zpracová-
ní životopisu i kritického rožbr. B. Němcové!
Dovolt mne však, slovnutný pane rediteli, abych
Vám poděkoval za laskavj a takto zpušob, jing
ste se na mne, neshodujj se s mnou, obrátil: jest
milou vděčností i na síle zdívo ubjeh pomě-
rech literárních i kulturních.

Třeji Vám abj Váš práce úřdai přiblo Váš
nepřemátaly a od literárních studií neodvraly
a jsem s výrazem doxor ali' a ity

Váš oddaný

doc. dr. Arne Novák

Veleuženy' p. restalo !

Pokřčil mne Váš lap's .

Slyšel jsem od jedné ženy
před několika lety in me' cesty
nebyva' ?

Věru, i o době mohl bych také
říci - práce mi nebyva' .

Je mi to vyprávěn životní .

I Vám přeji zdraví - a cesty
at Vám nebyva' !

Váš a někdy od Vámy

Leoš Janáček

Brno, 7. října 1924

Místní školní rada ve Štoli pod Horami.
Číslo 30.

Dne 4. dubna 1923.

Vážený Pane!

Vážce chvilu, která nás čká, dovolujeme se obrátiti na
Vás, vážený Pane, jako domého přítele naší obce a štěstího
příteliny naší školy.

Zemská školní rada v Praze koná schůzku, v níž je
patrné, že ruší naši školu a přiškolí obce naší k Horicám,
poněvadž u nás je pouze 27 školní povinných dětí, z nichž
10 chodí do měst. školy na Horičky a 17 do zdejší školy. Je
 Vám známo, jakou obět přinesli naši otcové a předchůdci
postavením školy, jak velice se zadlužili a bremenem to plně
25 let těžce z morální práce rukou svých spláceli, poněvadž
občané zdejší jsou vesměs malí chalupníci a domkáři. Předloni
jště několik tisíc věnovali na opravy školní.

Je Vám známo, co zakusily děti neschůdnou cestou a
zimního útrap, jak špatná byla docházka a tím i prospěch,
dokud se chodilo od nás na Horičky. A nyní by měl nastati
ten samý stav, jako před 30 lety! Všichni občané se tomu brání
a protestují. Proto se i my obracíme na Vás.

Radáme Vás, vážený Pane, co najednotlivěji, abyste
byli tak laskaví a v této době pomohli. Víme, že máte mno
množství i u zemské školní rady v Praze a u obecních ško
lních úřadů. Radáme Vás za přimluvu, o níž víme, že není
bez účinku. Vy zajisté sám lépe usoudíte, kam v této věci
obrátkati.

Děkujeme, že naši zdvořilou prosbu - pokud bude
Vaší moci - nenecháte neoslyšenu.

Za místní školní radu ve Štoli pod Hor.

Karel Grček - Vincenc Gottschin

Jaroslav Hofman
předseda m. r.

Místní školní rada ve Štoli pod Horami.
Číslo 33

Dne 13. dubna 1923.

Vážený Pane!

Přijímáte od nás jménem všech občanů a rodičů
dětí nejupřímnější díky za Vaši nevšední ochotu a
za laskavé Vaše zakročení a přimluvu v našich věcech.

Čestujeme s námi ve Vašem druhém dopise přiz
nání pro nás správy, jíž jste svým slibem uskutečnil.
My už v Praze, kde jsme v úterý 10. dubna intervenovali
u pana presidenta zemské školní rady, Vaši přimluvu
a Vaše sliby zakročení porochovali a jenom jenom
dikovali. Deputace naší vyplněná na probrat zdejšího poma
hoře šk. inspektora Trejtnara, byla přijata velice blah
volně.

Děkujeme Vám prostě, ale od srdce. Teďme se,
až zavítáte do našeho kraje, bychom díky své ústně Vám
mohli vyložit.

Za místní školní radu ve Štoli pod Hor.

Karel Grček.

Vincenc Gottschin

Jaroslav Hofman

Velevážený pane řediteli!

Uctivě podepsaná místní školní rada
spolu se spřávkou xdejší obce školy koná
tento milou povinnost, vzdávajíc Vám,
velevážený p. řediteli, za krásnou a cennou
sbírku necosti, které se Vaším přičiněním
škole naší dostalo, svůj nejsrdčnější dík.
Vědomoucí silisť Vás ve Vašem povolání
a doplatit Vám hojně vše, co jste pro školu
naši dobrého učinil.

V Hořických dne 23. ledna 1903.

Heykoroch
říd. učitel

Karel Jan Kouz
převrát m. s. kopy.

Prameny a literatura (výběr):

DORAZIL, Vlastimil. Vincenc Vávra, životopisec Boženy Němcové:

(život a dílo). V Přerově: Nákladem vlastním, 1934, 30 s.

KANTOR, Richard. *Vincenc Vávra*. Výroční zpráva Státního reálného gymnasia v Přerově s přičleněným IV. ročníkem Státního koedukačního ústavu učitelského za školní rok 1928–29. V Přerově: Nákladem ústavu, 1929, s. 3–7

KUSÁKOVÁ, Lenka. Vincenc Vávra. In: Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce. 4, S–Ž, Dodatky k LČL 1–3, A–Ř. Sv. II, U–Ž, Dodatky A–Ř. Praha: Academia, 2008, s. 1255–1256.

ISBN 978-80-200-1671-3.

LAISKE, Miroslav, ed. Bibliografie Boženy Němcové: soupis jejího díla a literatury o něm. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1962.

Edice Národní knihovny; sv. 13.

Literární archiv Památníku národního písemnictví Praha (LA PNP), fond Vincenc Vávra, L.a. 151/32.

NĚMCOVÁ, Božena a ADAM, Robert et al., ed. Korespondence. I, 1844–1852. Praha: Lidové noviny, 2003. Dopisy, deníky, dokumenty. ISBN 80-7106-162-X.

NĚMCOVÁ, Božena a ADAM, Robert et al., ed. Korespondence. II, 1853–1856. Praha: Lidové noviny, 2004. Dopisy, deníky, dokumenty. ISBN 80-7106-697-4.

NĚMCOVÁ, Božena a ADAM, Robert et al., ed. Korespondence. III, 1857–1858. Praha: Lidové noviny, 2006. Dopisy, deníky, dokumenty. ISBN 80-7106-764-4.

NĚMCOVÁ, Božena a ADAM, Robert et al., ed. Korespondence. IV, 1859–1862. Praha: Lidové noviny, 2007. Dopisy, deníky, dokumenty. ISBN 978-80-7106-895-2.

PETIŠKOVÁ, Dagmar. Ediční poznámka. In: Vávra, Vincenc (ed.). *Čítanka Boženy Němcové* [online]. Praha: Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského, 2022. [Cit. 12.10.2022], s. 273–277. Dostupné z: <https://resolver.nkp.cz/urn:nbn:cz:aba012-0000im>

PETIŠKOVÁ, Dagmar. Školní docházka Vincence Vávry aneb Kam a kdy chodil rodák z Újezdce do školy. In: *Rodným krajem: vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráska, Boženy Němcové a bratří Čapků*. Červený Kostelec: Vlastivědný spolek při Městském kulturním středisku, 2022, s. 44-46. ISSN 1210-6135.

ŘEZNÍČEK, Václav. Rarach v Papežské knihtiskárně benediktinů rajhradských v Brně: příspěvek ke společenským a literárním poměrům dnešních dnů vůbec a k historii knihy „Božena Němcová“ od Vincence Vávry zvláště. V Praze: V. Řezníček, 1898. 39 s.

ŠŮLA, Jaroslav. *Sen o ratibořickém dětství: osudy předobrazů postav z Babičky Boženy Němcové*. Liberec: Bor, 2009. Balbín. ISBN 978-80-86807-67-6.

Děkuji za pozornost

petiskova@npmk.cz